

L'excavació a Santa Caterina fa aflorar l'antic monestir de Sant Cristòfol, del segle XIII, i restes romanes

A més a més, han aparegut fragments de ceràmica d'època romana (segle II-III) i un obrador vitivinícola

Excavació als plans de Santa Caterina | AjM

La intervenció arqueològica promoguda per l'Ajuntament de Manresa als Plans de Santa Caterina, a uns 200 metres de la torre, ha fet aflorar restes de l'antic monestir de Sant Cristòfol, del segle XIII, i de l'església de Santa Caterina, que s'hi va construir a sobre a inicis del segle XVI. Ha quedat a la vista la planta de l'església i altres construccions adjacents que mostren que, entre el mateix segle XVI i el XIX, en aquell indret hi havia hagut un mas amb un ús d'obrador vitivinícola. Així, també s'ha identificat un celler, una tina, dues cassoles de premsa, un estable, diverses estances i, a banda, una sepultura excavada a la roca, molt probablement d'època alt-medieval (segle X-XI). En un dels àmbits han aparegut fragments de ceràmica d'època romana (segle II-III), tot i que de moment no s'han pogut contextualitzar ni associar a cap estructura (podeu veure un plànol del jaciment en aquest enllaç).

Aquest dimecres al migdia, la regidora de Cultura i Festes, Anna Crespo Obiols, i el regidor d'Urbanisme i Mobilitat, David Aaron López Martí, han presentat el jaciment a la premsa acompanyats de l'arqueòleg responsable de l'excavació, Eduard Sánchez Campoy, de l'empresa

Catarqueòlegs SL, i de l'historiador manresà Jordi Piñero. La regidora Crespo ha explicat que la recerca sobre aquest indret aporta informació d'interès per la història de Manresa i representa una oportunitat de dotar de valor històric i cultural el pla de Santa Caterina, un punt important del camí ignasià que porta a Manresa i que esdevé un mirador inigualable sobre la ciutat, ara molt freqüentat també pels manresans i les manresanes. En la mateixa línia, David Aaron López Martí ha subratllat que l'indret explica part dels orígens de Manresa i de la identitat de la ciutat i que la voluntat de l'Ajuntament és continuar aquesta aposta pel patrimoni arqueològic, amb una segona intervenció. El regidor també ha volgut agrair públicament la bona disposició i l'interès que han mostrat els propietaris dels terrenys, que han posat totes les facilitats per tirar endavant aquest projecte.

La intervenció arqueològica ha permès delimitar amb molt detall els àmbits de l'actuació, així com identificar els nivells que corresponen a diferents segles. L'església primer coneguda amb el nom de Sant Cristòfol i després com a Santa Caterina és de planta rectangular i està orientada en sentit est-oest, amb el presbiteri situat a l'est, i diferenciat només de la nau per dos graons interiors. En aquest àmbit, s'observen les dues fases: el mur originari de pedra lligada amb argila (segle XIII) i la reforma feta amb la reutilització dels blocs originaris, lligats amb morter (segle XVI).

La ubicació del monestir de Sant Cristòfol en aquest indret no seria casual, ja que segurament es tractava d'un encreuament de camins entre Montserrat, Manresa i Igualada de gran importància des del segle X. Els edificis originals van ser enderrocats en el marc de la Guerra Civil Catalana (1461-1472), i la capella va ser novament reconstruïda el 1502 per ordre del Consell Municipal de Manresa. Sembla que l'any 1586 s'hi inaugurà un retaule dedicat a Santa Caterina d'Alexandria, motiu pel qual a partir d'aquell moment fou coneguda amb el nom de capella de Santa Caterina. Aquest edifici hauria quedat definitivament abandonat i derruït entre els segles XVIII i XIX, quan ja feia anys que funcionava com a mas. Pels materials trobats i per les notícies històriques, els arqueòlegs plantegen que l'abandó es va produir amb la Guerra del Francès, i concretament amb el saqueig de Manresa documentat el 1811. També plantegen que a l'inici de la primera Guerra Carlina (1833) l'edifici ja devia estar en ruïnes i la seva pedra es va reutilitzar per fer la torre de Santa Caterina, de qui hauria agafat el nom. De fet, l'observació de la torre permet veure blocs de pedra reutilitzats que són de talla similar als trobats al jaciment arqueològic.

A tocar de la nau de l'església, ha aflorat una sepultura excavada a la roca (sense restes humanes), orientada en sentit est-oest. Els arqueòlegs apunten que podria formar part d'una necròpoli alt-medieval (segle X-XI) que podria explicar la ubicació posterior de l'església. A l'est d'aquest àmbit, s'hi troben dues estances: una on molt probablement hi hauria hagut un estable i una altra on s'han localitzat dues cassoles de premsa de cargol: una encastada a la pedra i una altra que el seu dia va ser arrencada i reutilitzada com a mur separador. Una altra de les estances que s'ha identificat és una gran sala allargada (també a tocar de l'església) que tindria la funció de celler, on s'ha conservat una tina circular d'uns 180 centímetres de diàmetre, revestida amb lloses, que en la seva part exterior és quadrangular i que seria anterior al segle XVIII.

Pel que fa a les darreres estances, haurien acollit un petit magatzem de la sala de premsat, així com una doble estança d'un ús que no s'ha pogut determinar. La característica diferencial d'aquest àmbit és que tots els materials ceràmics recuperats són més antics que la resta del conjunt, i que ha aparegut un estrat molt argilós vermell amb materials d'època romana (segle II-III). Es tracta de petits fragments ceràmics barrejats amb terra que, de moment, no s'han pogut associar a cap estructura d'aquella època.

Seguint la pista d'uns indicis

La possible existència del jaciment es va detectar el 2013, quan l'historiador Jordi Piñero va localitzar material ceràmic en superfície en aquesta zona dels Plans de Santa Caterina, en un turonet cobert de vegetació boscosa entre camps, i en va realitzar un estudi històric, publicat el 2016. A partir dels indicis i de la recerca, es va considerar la potencialitat del jaciment arqueològic i el seu eventual lligam amb un edifici d'època medieval i/o moderna, amb possibles estrats a

més profunditat que es podrien relacionar amb èpoques anteriors i que podrien arribar fins a l'època romana.

Des d'aleshores, l'Ajuntament de Manresa ha dut a terme accions per anar definint l'abast del jaciment, que no s'havien fet públiques per tal d'evitar que visites poc curoses poguessin malmetre la seva integritat i dificultar la recerca arqueològica. El mateix 2016, es van dur a terme sondejos amb georadar i unes cales amb mètode arqueològic per delimitar l'extensió del jaciment. Els sondejos van permetre documentar en diversos indrets els murs perimetrals del recinte i, en el sector oest, van sortir les restes del que podria ser un forn d'obra d'època romana. Es tracta d'una construcció que habitualment es trobava a les afores dels assentaments. Així, la seva presència insinuava que el centre de l'assentament seria on apareixien els murs, que és on s'ha excavat, seguint el que els primers estudis preliminars indicaven.

La intervenció extensiva s'ha pogut abordar finalment al segon semestre d'aquest 2020, amb la voluntat d'estudiar el jaciment i recuperar-lo. El pressupost de l'actuació ha estat de 30.005 euros (IVA inclòs). A banda, s'ha realitzat un tancat per tal de preservar-lo. La intervenció arqueològica ha anat a càrrec de l'empresa Catarqueòlegs SL i ha comptat amb l'autorització de les propietats dels terrenys i dels Serveis Territorials del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. El jaciment s'integrarà al Pla Especial Urbanístic de Protecció del Patrimoni de Manresa (PEUPM) com a element patrimonial protegit per la seva correcta preservació i gestió.

Nova intervenció per aquest 2021 i visites ciutadanes

La voluntat de l'Ajuntament és continuar estudiant el jaciment per poder ampliar el coneixement de la història de la ciutat. Així, per aquest 2021 s'ha previst una partida de 40.000 euros (IVA inclòs) per arribar als estrats que falten per excavar i per consolidar, restaurar i conservar les estructures que han sorgit. A banda, si la pandèmia ho permet, està previst que aquesta primavera s'hi puguin realitzar visites ciutadanes.